

Українська праведниця живе в Ізраїлі

Світляна Глаз

(Свобода, 2 червня 2000)

Таїсія Харченко-Мельник живе в Ізраїлі вже чотири роки. Українка, праведниця світу. Згідно зі законом цієї держави про праведників світу, вона має громадянство, пенсію, державне житло, медичне забезпечення, ряд інших пільг. Ми розмовляємо в затишній квартирі Таїсії в адміністративному центрі пустелі Негев – Бер–Шеві.

– Я не вважаю вчинок нашої сім'ї в роки війни чимось особливим, – говорить Таїсія Дмитрівна. – Євреїв, яких рятували, ми знали. Вони жили в сусідньому єврейському поселенні на Поділлі, а у час лихоліття перейшли до наших Меньківців. Моя мама зустріла на базарі Соню Беренштейн, коли почалися масові погроми, і порадила їй перейти до нас.

Мій дід в молоді роки служив у польському війську, моя мама народилася в Любліні, а коли їй було 16 років, сім'я переїхала в Україну. Вони були дуже бідні. Мама не могла зрозуміти навіщо йти до колгоспу, коли там не платять? У відчаї мама вирішила піти з життя, але вночі мала сон, що це – страшний гріх, і вона знайшла в собі сили вижити. Ще в перші роки радянської влади, коли почалися єврейські погроми, мамин дядько рятував і переховував сім'ю свого товариша. Їх розстріляли усіх разом, звинувативши у намірі втекти на захід.

Мій батько закінчив в Одесі інститут, був фінансистом, мав четверо дітей. В Одесі його арештували більшовики, але випустили і батько повернувся до села, на землю дідів. У травні 1939 року його знову заарештували і стратили за агітацію проти колгоспів. Мама все одно не пішла до колгоспу. Вона шила. І з того ми жили. Доводилося голодувати, здригатися від кожного рипу воріт. Пам'ятаю, як діти нашого сусіда усю ніч просиділи у воді, щоб їх не арештували разом з батьками.

Таїсія Дмитрівна помітно хвилюється. Спогади для неї - болючі, та й уперше вона дає інтерв'ю далекій заокеанській „Свободі”.

– Ми не ділили людей за національністю, – продовжує жінка. – У кожній нації є різні люди. Я вперше тут, в Ізраїлі, почула, як євреї осуджують євреїв. Одна жінка сказала мені: „Чи велика заслуга - рятувати жидів? Тепер ти в окремій квартирі живеш, а я вже десять років по чужих блукаю”. Цими словами вона образила відразу два народи – і свій, і український.

Соня з мамою прожили у нас півтора року, аж доки стало зовсім небезпечно. Що ж далі робити? Колись навколо наших сіл було чимало хуторів, де жили старовіри, яких більшовики безжалісно знищували. Рятуючись від загибелі, майже рік жила у нас сім'я Федота Мельника. У них були дві пари близнюків - два хлопчики Григорії і двоє дівчаток Оксан. Такий був звичай - народилися на відповідні свята, тож і стали Григорієм-старшим і Григорієм-молодшим. Так і з дівчатками. Мельники допомогли нам переправити родину Беренштейнів в Трансильванію. Врятованих було загалом 22 особи і всі залишилися живими. Отже, в селі багато праведників, про яких ще не знає світ. Сусіди знали, що у нас живуть євреї, місцеві поліцаї попереджали через моїх молодших братика і сестричку, що буде перевірка садиб. Мого брата Віктора теж визнано праведником світу, він живе тепер у Гайфі, а от сестру Галину чомусь не визнають. Кажуть, що була надто молодою. Віктор і Галина були нашими очима і вухами. На них

ніхто не звертав уваги, а спостережливість дітей – відома. Віктор одружився з єврейською дівчиною. На жаль, не всіх вдалося врятувати. Коли йшли бідні люди до гетто, боляче було на них дивитися, здогадуючись, що їх чекає. Євреї не були заможні. Вони працювали на тютюнових плантаціях. Туберкульоз – основне їхнє багатство. Вони тікали зі своїх хат в чому були, голодували, хворіли. Ніхто цього не зрозуміє, хто сам не пережив.

І це правда. Екскурсовод з музею Яд Вашем Ірит Абрамська-Блиг розповіла мені, що її мама не може їздити потягом. Їй видається, що всі поїзди їдуть до... Освенціму.

Після тривалого мовчання Таїсія Дмитрівна сказала: „Останнім часом так було важко в Україні – ні пенсії, ні роботи... І ми вирішили переїхати до Ізраїля. Я розумію, як важко цій країні, і ціную усе, що вона мені дала”.

Таїсія Дмитрівна намагається не звертати уваги на „маленькі" прикрощі поточного життя. Гарантоване законом житло вона одержала через два роки лише після наполегливого втручання одного з впливових громадян країни, про пільги взагалі не знала, а коли донька Ольга звернулася до міської ради, їй сказали, що перекладач не хоче перекладати. Проте після розмови з посадником міста родині Мельників наполовину зменшили обов'язкові оплати. Мова йде про зниження платні за житло на 70 відсотків. На все це є закон, але службовці ігнорують його, тому що не можуть зрозуміти, що насправді зробили ці люди для їхнього народу. Адже тут визнали катастрофу європейського єврейства, цього року країна вперше офіційно відзначила День перемоги у Другій світовій війні. Це – непросте визнання.

– Ми дуже хочемо, щоб наші рятівники були завжди здорові, веселі, щоб їхнє життя не затьмарювали життєві непорозуміння, - говорить врятована Таїсією Дмитрівною та її родиною Соня Койхман-Беренштейн. Наша вдячність цим українцям – безмірна.

Підпис фото:

Таїсія Харченко-Мельник (стоїть) з врятованою Сонею Койхман-Беренштейн.